

Ədibə İmaş qızı İsmayılova,
*Azərbaycan Milli Kitabxanasının Elmi işlər və kitabxana-informasiya
xidməti üzrə direktor müavini, tarix üzrə fəlsəfə doktoru,
Əməkdar mədəniyyət işçisi
aismayilova@anl.az*

KİTABA, MÜTALİƏYƏ HEYDƏR ƏLİYEV MÜNASİBƏTİ

Xülasə: *Məqalədə Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin mədəniyyətə, kitaba, kitabxanaya və mütaliəyə münasibəti əks olunmuşdur. Heydər Əliyevin bir neçə dəfə M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasına gəlişi, kitabxana haqqında söylədiyi fikirlər, öz şəxsi kitabxanasından Milli Kitabxanaya qiymətli kitab kolleksiyası hədiyyə etməsi xüsusi vurğulanmışdır.*

Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycanın müstəqilliyini bərpasının ilk illərində kitabxana quruculuğu sahəsində təməlini qoyduğu yeni ənənələrdən və bu ənənələrin onun siyasətinin fəal davamçısı olan hörmətli cənab Prezidentimiz İlham Əliyev təfəfindən böyük uğurla davam etdirilməsindən geniş bəhs olunur.

Açar sözlər: *Ulu Öndər, Milli Kitabxana, şəxsi kolleksiya, Heydər Əliyev guşəsi, Milli Kitabxanaların Avropa Konfransı, “Nadir kitablar” kolleksiyası.*

Mövcud olan tarixi sənədlərdə, mədəniyyət və dövlət xadimlərinin məşhur deyimlərində kitabxana haqqında çox dəyərli fikirlərin söyləndiyi məlumdur. Bu kəlamlar içərisində Azərbaycan xalqının böyük oğlu Heydər Əliyevin kitab və kitabxana haqqında söylədiyi “*Kitabxana xalq üçün, millət üçün, cəmiyyət üçün müqəddəs bir yer, mənəviyyat, bilik, zəka mənbəyidir. Ona görə də kitabxanaya daimi hörmət xalqımızın mədəniyyətini nümayiş etdirən amillərdən biridir!*” fikirləri öz elmi əsaslılığı, dərin məzmunu və bədii yükü baxımından çox yüksəkdə dayanır. Zənnimizcə kitabxanalar haqqında bundan gözəl, bundan mənalı bir fikir söyləmək, çətin ki, mümkün olsun! Kitabxananın mənəviyyat mənbəyi, müqəddəs bir məkan, elmə, biliyə, zəkaya yetişmək üçün hamının üz tuta biləcəyi ocaq – elm, bilik, zəka mənbəyi kimi dəyərləndirilməsi dahiyənə düşüncə tərzinə malik böyük şəxsiyyətlərə məxsusdur! Yalnız xalqının taleyüklü məsələlərinə böyük hörmətlə yanaşan, onun işıqlı gələcəyini düşünən və bu yolda canını fəda etməyə hazır olan bir şəxsiyyət kitabxanaları xalqın mədəni səviyyəsini nümayiş etdirən müqəddəs məkan kimi qiymətləndirə bilərdi! Xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyevin kitaba və kitabxanaya verdiyi

dəyərin əsas göstəricilərindən biri də onun müstəqillik illərində Milli Kitabxanaya ilk səfəri zamanı öz şəxsi kitabxanasından seçilmiş 300 nüsxə qiymətli kitab kolleksiyasını kitabxanaya hədiyyə etməsi idi. Respublika “Kitab” Cəmiyyətinin təşkil etdiyi miniatür kitab kolleksiyasından ibarət sərgi zamanı Heydər Əliyev yalnız tədbirə gəlişi, çıxışı ilə deyil, dəyərli kitab kolleksiyası hədiyyə etməsi ilə də həm sadə insanlara, həm də cəmiyyətin müxtəlif üzvlərinə mesaj vermiş, nümunə göstərmiş oldu. O, həmin tədbir zamanı demişdir: *“Mən indi kitabxanaya xeyli kitab bağışladım. Güman edirəm ki, bunlar fondda öz yerini tutacaqdır. Bunlar cəmiyyətimiz üçün çox gərəkli olan, ayrı-ayrı mövzulara həsr edilmiş kitablardır. Bunlar mənim özümün deyil, müxtəlif müəlliflərin kitablarıdır və kitabxananın böyük xəzinəsində öz yerini tutacaqdır. Zənnimcə, bu təşəbbüs də davam edə bilər. Elə imkanı olan adamlar kitabxanamızı zənginləşdirmək üçün, yaqın ki, ona kitablار bağışlayacaqlar”*.

Ulu Öndərin Milli Kitabxanaya bağışladığı hədiyyələr arasında özü üçün də çox dəyərli olan “Qurani-Kərim” də var idi. O, diqqətləri bu kitaba yönəldərək demişdir: *“Bağışladığım kitabları nümayiş etdirmək istəmirəm. Ancaq bizim üçün müqəddəs olan bir kitabı da bağışlamaq istəyirəm. Bilirsiniz ki, mən Səudiyyə Ərəbistanına rəsmi səfərə getmişdim. Səfər zamanı biz islam aləminin müqəddəs yerlərini ziyarət etdik və bundan çox məmnun olduq. Orada – islam dininin mərkəzi olan Məkkədə mənə “Quran”ın nüsxələrini bağışlamışlar. Çox nəfis şəkildə buraxılmış bu nüsxələrdən birini də Dövlət Kitabxanasına verirəm”*. Heydər Əliyev “Quran”ı Dövlət Kitabxanasına təqdim etməklə, bu məkana nə dərəcədə böyük əhəmiyyət verdiyini ictimaiyyət nümayəndələrinin diqqətinə çatdırmış oldu. Digər tərəfdən isə böyük şəxsiyyət bu kitabxananı elm və mədəniyyət məbədi hesab edirdi. Mədəniyyətimizin və inancımızın istinad nöqtəsi olan “Qurani-Kərim”in Ulu Öndər tərəfindən məhz elm məbədinə hədiyyə olunması böyük mədəni və ictimai əhəmiyyət kəsb edirdi, böyük mənə daşıyan bir addım idi. Çünki Heydər Əliyev kitabxananı ilahi qüvvəyə malik, toxunulmaz, pak, təmiz bir məkan hesab edirdi. Bu gün Milli Kitabxana dahi şəxsiyyətin bağışladığı “Qurani-Kərim”i Ulu Öndərin xatirəsinə hörmət əlaməti olaraq kitabxananın foyesində təşkil olunan “Heydər Əliyev guşəsi”ndə nümayiş etdirir. İlk olaraq, Ulu Öndərin bu çağırışına qoşulan və öz şəxsi kitabxanasından Dövlət Kitabxanasına kitab bağışlayan akademik Budaq Budaqov oldu. Bundan sonra Xalq yazıçısı Elçin Əfəndiyev, akademik Ziya Bünyadov, professor Cavad Heyət, professor Ədalət Vəliyev və digər ziyalılarımız da öz şəxsi kitabxanalarından dəyərli nümunələri kitabxanaya ərməğan etdilər. Milli Kitabxana böyük şəxsiyyət Heydər Əliyevin bu kolleksiyasını kitaba və kitabxanaya verilən böyük dəyərin əyani nümunəsi kimi oxucular, xüsusilə gənclər, tələbələr və məktəblilər arasında geniş təbliğ

edir. İndiyədək bu kolleksiya Ulu Öndərin doğum və anım günlərində, Milli Dirçəliş və Milli Qurtuluş Günündə Bakıda, eləcə də respublikamızın bölgələrində, akademiya, universitetlərdə, liseylərdə, ümumtəhsil məktəblərində gənclər, tələbələr və şagirdlər qarşısında dəfələrlə nümayiş etdirilmişdir. Ulu Öndərin Milli Kitabxanada mühafizə olunan kolleksiyası Bakı Dövlət Universitetində, Daxili İşlər Nazirliyinin Polis Akademiyasında, Dövlət Gömrük Komitəsinin Gömrük Akademiyasında, Akademik Zərifə Əliyeva adına Liseydə, Quba rayonundakı Gənclər Mərkəzində, Xaçmazdakı Mədəniyyət Mərkəzində, Tərtərdəki Gənclər Mərkəzində, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin nəzdindəki Pedaqoji Kollecdə və digər mədəniyyət ocaqlarında gənclər qarşısında böyük uğurla təqdim olunmuşdur. İllər keçsə də bu dəyərli kolleksiyadakı kitablarla tanış olan nəsillər, sözün əsl mənasında, böyük müəllim və dahi şəxsiyyət Ulu öndər Heydər Əliyevdən kitabla dost olmaq nümunəsini həvəslə öyrənəcək, onun dahi şəxsiyyət kimi formalaşmasında kitabların, müəllimin böyük rolunu aydın dərk edəcəklər.

Dünya kitabxanalarının tarixində ayrı-ayrı alimlər, ziyalılar, görkəmli şəxsiyyətlər, hökumət və dövlət başçıları tərəfindən kitabxanalara kitab hədiyyə etmək ənənəsi həmişə olmuş və bu, mədəniyyətin, elmin inkişafına dəstək kimi qiymətləndirilmişdir. Ancaq Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən bu ümumbəşəri ənənənin bizim zamanəmizdə davam etdirilməsi onun çox böyük uğurla vüsət almasına yol açdı və bu böyük şəxsiyyətin çağırışına qoşulan neçə-neçə görkəmli yazıçı, ziyalı, alim və sənətkar Milli Kitabxanaya öz şəxsi kitabxanalarından qiymətli kitablar bağışladılar. Həmin proses bu gün də böyük uğurla davam etdirilməkdədir. Ulu öndər Heydər Əliyevin müstəqillik illərində Milli Kitabxanaya ilk səfəri qədərbilən xalqımızın yaddaşında əsrlər boyu ona görə yaşayacaqdır ki, onun bu səfər zamanı söylədiyi fikirlər bugünkü kimi sabah da aktual olacaq. Ümummilli lider Heydər Əliyev Milli Kitabxanaya bu tarixi səfəri zamanı Dövlət Kitabxanasında (Milli Kitabxanada) çalışan insanları, onların əməyini də çox yüksək qiymətləndirmiş, kitabxanaçıları “fədakar insanlar” adlandırmışdır. Bir neçə aspektdən yanaşdıqda çox böyük tarixi əhəmiyyət daşıyan bu ilk səfərdə Ulu Öndər M.F.Axundov adına Dövlət Kitabxanasından (Milli Kitabxanadan) danışarkən demişdir: *“Mən vaxtilə bu kitabxanaya dəfələrlə gəlmişəm. Amma bu gün kitabxananın astanasından keçərkən çox böyük hörmət və ehtiram hissi duyuram. Bu kitabxanaya, burada çalışan insanlara hörmət və ehtiramımı bildirmək istəyirəm”*.

Yalnız kitabı, müəllimi, kitabxanayı ürəkdən sevən, onlardan kifayət qədər uğurla bəhrələnən və nəhayət, sadə peşə adamlarının fədakar əməyinə yüksək qiymət verən böyük şəxsiyyət belə fikirlər söyləyə, kitabxanaçıların əməyini qiymətləndirə bilərdi.

Ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqı və müstəqil Azərbaycan dövləti qarşısında ən böyük xidmətlərindən biri də ömrünün son günlərində özü qədər inandığı və etibar etdiyi, Azərbaycanı işıqlı gələcəyə aparmağa qadir olan şəxsiyyəti – dahi Heydər Əliyevin həyat, siyasət və rəhbərlik məktəbini keçmiş, yeganə davamçısı kimi gördüyü oğlu İlham Əliyevi növbəti prezident seçkilərində doğma xalqına tövsiyə etməsi olmuşdur. Heydər Əliyevin “həyat məktəbi”ni uğurla keçmiş cənab İlham Əliyev öz atası, dahi siyasətçi Heydər Əliyevin tövsiyəsi ilə xalqın böyük əksəriyyətinin səsverməsi nəticəsində ölkə Prezidenti seçildikdən sonra çox qısa zaman kəsiyində bütün xalqın Prezidenti olacağına hamını inandırmağı bacardı və sübut edə bildi ki, dahi Heydər Əliyevin siyasi və dövlətçilik kursu müvəffəqiyyətlə davam etdirilir. Mədəniyyət sahəsində Ulu öndər Heydər Əliyevin kursunu uğurla davam etdirən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin Milli Kitabxanaya və orada oxucular üçün yaradılan şəraitin yaxşılaşdırılmasına diqqət və qayğısını Azərbaycana rəhbərliyinin ilk illərində Milli Kitabxanaya ayrılan büdcə vəsaitinin xeyli artırılması ilə də əlaqələndirmək olar. Belə ki, Cənab Prezidentin tapşırığı əsasında 2006-cı ilin noyabrında Milli Məclisə tövsiyə olunan 2007-ci ilin Dövlət büdcəsi haqqında Qanun layihəsində M.F.Axundzadə adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının xərcləri Dövlət büdcəsinin icmal layihəsində ayrıca maddədə nəzərdə tutuldu və bir neçə dəfə artımla göstərildi.

Azərbaycana rəhbərliyinin ilk illərindən başlayaraq, cənab Prezident İlham Əliyev Milli Kitabxananın maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, oxucular üçün lazımi şəraitin yaradılması, kitabxananın müasir tipli kompüter texnologiyaları və avadanlıqlarla təchiz olunması və kitab fondlarının daima yenilənməsi məqsədilə lazımi vəsaitlərin ayrılmasına böyük diqqətlə yanaşdı. Bu diqqətin bariz nümunəsini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 6 oktyabr tarixli 3072 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”ndan daha aydın görmək olar. Azərbaycan Respublikasında Kitabxana-informasiya sahəsinin inkişafında və yenidən qurulmasında mühüm mərhələ təşkil edən bu Proqram sənədi bütövlükdə ölkəmizdə kitabxanaların, o cümlədən Milli Kitabxananın fəaliyyətinin günün tələbləri səviyyəsində təşkil olunmasında, kitabxana-biblioqrafiya proseslərinin avtomatlaşdırılmasında, oxuculara kitabxana-biblioqrafiya xidmətlərinin təkmilləşdirilməsində əhəmiyyətli rol oynamışdır. Bu mühüm Proqram sənədində M.F.Axundzadə adına Azərbaycan Milli Kitabxanasına ayrıca müstəqil bölmənin ayrılması da bu kitabxanaya dövlət başçısının qayğısından irəli gəlirdi. Çünki bu Dövlət Proqramının uğurla yerinə yetirilməsi Azərbaycan Milli Kitabxanasının aparıcı dünya ölkələrinin milli kitabxanaları sırasında

öncül yerlərdən birinə çıxmasına və Cənubi Qafqazın ən modern kitabxanası səviyyəsinə yüksəlməsinə səbəb olmuşdur. Bu fikri 2013-cü ildə Azərbaycan Milli Kitabxanasının 90 illik yubileyi tədbirlərində və bu münasibətlə Bakıda keçirilən Avropa Milli Kitabxanaları Konfransı təşkilatının (CENL) növbəti 27-ci illik toplantısında iştirak etmək üçün paytaxtımıza gələn həmin təşkilatın prezidenti, Fransa Milli Kitabxanasının direktoru Bruno Rassini söyləmişdir.

Azərbaycan Milli Kitabxanasının 90 illik yubileyi kitabxananın tarixində ilk dəfə dövlət səviyyəsində keçirilmişdir. Belə ki, yubiley tədbirləri Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Milli Kitabxanasının 90 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında” 24 iyun 2013-cü il tarixli Sərəncamına müvafiq olaraq dövlət səviyyəsində geniş şəkildə qeyd olunmuşdur. Milli Kitabxananın 90 illik yubiley tədbirləri çərçivəsində Bakı şəhərində Avropa Milli Kitabxanaları Konfransı beynəlxalq təşkilatının (CENL) 27-ci illik iclası, Avrasiya Kitabxanalar Assambleyasının (BAE) 16-cı illik toplantısı, Türkdilli Ölkələrin Milli Kitabxanaları Şurasının 2-ci iclası və İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına (İƏT) üzv Ölkələrin Milli Kitabxana və arxiv təşkilatları Birliyinin 2-ci toplantısı keçirilmişdir. Ulu öndər Heydər Əliyevin XX əsrin 90-cı illərinin sonlarında Azərbaycan Milli Kitabxanasına səfərləri zamanı əsasını qoyduğu ənənələrin XXI əsrin əvvəllərində onun siyasi və iqtisadi kursunu böyük uğurla davam etdirən hörmətli cənab Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən həyata keçirilən məqsədyönlü tədbirlər sayəsində Milli Kitabxanamız öz inkişafının ən yüksək mərhələsinə qalxmış, Azərbaycan mədəniyyətinə dəyərli töhfələr verərək dünya milli kitabxanaları sırasında ön cərgədə qərarlaşmışdır. Milli Kitabxana və onun kollektivi mədəniyyətimizə, milli mənəvi dəyərlərimizə, kitaba, kitabxanaya böyük dəyər verən mərhum Prezidentimiz Heydər Əliyevin xatirəsini böyük qədirbilənlik hissi ilə xatırlayır və həmişə də xatırlayacaqdır.

Ədəbiyyat

1. Xələfov, A.A. Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi /A.Xələfov.– Bakı, 2006.– 312 s.
2. Tahirov, K.M. Heydər Əliyev və Milli Kitabxana /K.Tahirov.–Bakı, 2022.– 180s.
3. Tahirov, K.M. Kitaba və mütaliyəyə münasibətdə Heydər Əliyev nümunəsi //Kitabşünaslıq və redaktor sənəti. Elmi-nəzəri və təcrübi-metodik jurnal.- 2016.- №2(3).- S.41-45.

Heydar Aliyev's attitude towards books and reading

Summary: *The attitude of Heydar Aliyev, the national leader of the Azerbaijani people, to culture, books, libraries and reading is reflected in the article. Heydar Aliyev's visit to the National Library of Azerbaijan named after M.F.Akhundov several times, his opinions about the library, and his gift of a valuable collection of books from his personal library to the National Library were specially emphasized.*

The great leader Heydar Aliyev in the first years of restoration of Azerbaijan's independence laid the foundations of the new traditions in the field of library construction and the continuation of these traditions by the honorable President Ilham Aliyev, who is an active follower of his policy, is widely discussed.

Key words: *Great Leader, National Library, personal collection, Heydar Aliyev corner, European Conference of National Libraries organization, "Rare books" collection.*

Отношение Гейдара Алиева к книгам и чтению

Резюме: *В статье отражено отношение Общенационального Лидера Гейдара Алиева к культуре, книгам, библиотекам и чтению. Особо подчеркнуты неоднократное посещение Гейдаром Алиевым Национальной библиотеки Азербайджана имени М.Ф.Ахундова, его высказывания о библиотеке. Отмечено также, что Великий Лидер при визите в Национальную библиотеку, передал в дар ценную коллекцию книг из своей личной библиотеки.*

Широко обсуждаются новые традиции, заложенные Общенациональным Лидером Гейдаром Алиевым в первые годы восстановления независимости Азербайджана в области библиотечного строительства, а также успешное продолжение этих традиций достойным последователем его политического курса – Президентом Ильхамом Алиевым.

Ключевые слова: *Великий лидер, Национальная библиотека, личная коллекция, Уголок Гейдара Алиева, Европейская конференция национальных библиотек, коллекция «Редкие книги».*